

ACADEMY 15. 06. 2017

Roup dětský neboli enterobióza

Roup dětský je červ patřící mezi hlístice (Nematoda). Má bělavé, zhruba jeden centimetr velké, válcovité tělo a parazituje v tenkém a tlustém střevě...

Roup dětský (*Enterobius vermicularis*) je náš nejčastější střevní parazit. Způsobuje nemoc zvanou enterobióza. Vyskytuje se pouze u člověka a přenos se děje fekálně-orální cestou. Je velice snadné se nakazit. Díky nedůslednému umývání rukou se jednoduše šíří v dětském kolektivu, ale nevyhýbá se ani dospělým. Přítomnost roupů je provázena typickým nočním svěděním kolem konečníku a z toho plynoucí poruchou spánku. Nemoc může být komplikována přestupem roupů do pohlavního či močového ústrojí, a v krajním případě způsobit až neplodnost. Léčba je velice jednoduchá a spočívá v užití antiparazitik.

Roup provází lidstvo od nepaměti. Podrobně je popsal už významný antický lékař Hippokrates. **Enterobióza** se vyskytuje celosvětově, více se roupům daří v mírném podnebném pásu než v tropech. V České republice je například za rok 2015 hlášeno téměř osm set případů. Statistika však zahrnuje pouze hlášené případy. Předpokládáme, že mnoho lidí se snaží roupou řešit svépomocí,

výskyt je tak pravděpodobně významně vyšší. Zajímavý je údaj o prodeji volně prodejného léku určeného pouze pro léčbu roupů - **Pyrvinia** se prodává téměř sto tisíc kusů za rok.

Původce nákazy a jeho životní cyklus

Roup dětský je červ patřící mezi hlístice (*Nematoda*). Má bělavé, zhruba jeden centimetr velké, válcovité tělo a parazituje v tenkém a tlustém střevě člověka. Životní cyklus roupa je proti [jiným parazitům](#) velice jednoduchý. Člověk pozře vajíčka, v nichž jsou přítomny již vyvinuté larvy. V trávicím traktu člověka se zbaví svých obalů a díky důmyslnému ústnímu ústrojí se přichytí ke střevu.

Živí se střevní sliznicí. Když dospějí, přesunou se dospělí jedinci do tlustého střeva. Tam také dochází k oplození samičky. Ta se v noci vydává klást tisíce vajíček do okolí řitního otvoru. **Právě kladení vajíček způsobuje svědění.** Samička však neklade vajíčka pravidelně, což je důležité pro diagnostiku. A proč právě tam? Ve vajíčku se po oplození nachází zárodek. K jeho přeměně v larvu je nutný kyslík. Ve střevě by se tak larvy nemohly vyvíjet. Samička roupa přežívá 2-3 měsíce, sameček po páření hyne. Vývoj larvy z embrya v řitní oblasti trvá pouze několik hodin, dá se říci, že **ráno již je oblast konečníku posetá vajíčky s larvami připravenými k další nákaze.**

Přenos infekce

Enterobiózu můžeme charakterizovat jako **nemoc špinavých rukou**. Právě nedůsledné umývání rukou je důvodem snadné nákazy v dětském kolektivu. Nemocnému ulpívají vajíčka roupů za nehty, jsou v ložním prádle, na spodním prádle nebo součástí prachu. To může vést i k **autoinfekci**, tedy opětovné nákaze nemocného. Nezřídka se pak nakazí celá rodina. Vajíčka přežívají v závislosti na vlhkosti v rámci hodin až dnů. V suchu rychle hynou.

Průběh a projevy

Nákaza se nemusí zpočátku nijak významněji projevit. Nejvýraznějším příznakem nemoci je **noční úporné svědění** (odborně nazývané *pruritus*) a neklid. To způsobuje poruchy spánku. Nemocný bývá přes den ospalý, nesoustředěný, neurotický, bolí ho hlava. U dětí může porucha spánku vést i k nočnímu [pomočování](#) a neprospívání. Kolem řitního otvoru v důsledku škrábání dochází k porušení kůže, krvácení, [dermatitidě](#) (obecné označení pro kožní zánět). Vzácněji nemocní popisují bolesti břicha, mohou mít průjem či trpět nechutenstvím.

Roupi zřídka vyvolávají střevní záněty a zánět slepého střeva. Je dobré si také zapamatovat, že dokážou proniknout močovou trubicí do močových cest včetně ledvin. U žen se tak mohou šířit z pochvy přes dělohu do vejcovodů a dále do dutiny břišní. Touto cestou mohou způsobit záněty v pohlavní soustavě a **neplodnost ženy**. Močové cesty ani pohlavní orgány však nejsou jejich přirozené prostředí, jde spíše o výjimečný jev. Obvykle nemoc probíhá lehce s dobrou prognózou. Při léčbě a dodržování preventivních opatření **nákaza vymizí do dvou měsíců.**

Diagnostika

K podezření na **enterobiózu** Vás navedou typické příznaky - noční úporné svědění kolem konečníku. Při rozsáhlé nákaze můžete ve stolici pozorovat bílého vlasovitého červa velkého kolem jednoho centimetru. Se svým problémem byste se měli svěřit praktickému lékaři. Ten vás vyslechne, také se zeptá na možné podobné potíže u vašich blízkých či kolektivu (tzv. **epidemiologická anamnéza**). Přidružené příznaky ho mohou navést na podobná onemocnění projevující se svěděním v oblasti

konečníku. Nejčastěji je třeba odlišit hemeroidy, kvasinková onemocnění či ekzém kůže.

Pro potvrzení diagnózy je třeba mikrobiologické vyšetření k prokázání [parazita v těle](#). Běžné vyšetření stolice k přímému průkazu parazita bývá ve většinou negativní, a proto se příliš nepoužívá. U enterobiózy je vhodnější provést odběr pro průkaz vajíček z oblasti kolem řitního otvoru, který nám nepřímo prokáže přítomnost dospělých rousů ve střevě. Toto vyšetření je možné pomocí speciální lepicí pásky, na kterou otiskneme kožní řasu z okolí řitního otvoru (**Grahamova metoda**). Používá se u dětí a nemocných bez ochlupení. U ostatních se provádí stěr z této oblasti pomocí odběrové tyčinky (**Schüffnerova metoda**). Oba odběry se provádí ráno před stolicí, vhodné je 1-2 dny předtím oblast neomývat (samička roupa klade vajíčka nepravidelně). Vyšetření se provádí i opakovaně.

Prevence a léčba

Mezi zásady prevence patří především důsledná hygiena - umývat si ruce mýdlem po použití záchodu, před každým jídlem, neokusovat si nehty a podobně. Pokud se nákaza roupem objeví ve vaší rodině, je vhodné přeléčit všechny členy rodiny, a to nejlépe zároveň. Je třeba často prát i ložní prádlo (na vyšší teplotu), desinfikovat toaletu, větrat, vysávat. Nemocný by měl oblast konečníku omývat ráno, večer a po každé stolici, žehlit (nejlépe s napařováním) ložní a spodní prádlo, **důsledně dodržovat hygienu rukou**.

Často lidé využívají česnek, který sice od rousů částečně pomůže, zahubit je všechny a **zbavit se tak infekce však nezvládne**. V lékárně je volně dostupný přípravek Pyrvinium. Jedná se o barvivo, které brání rousům přijímat kyslík a cukr z prostředí střeva, v jehož důsledku hynou. Působí pouze na dospělé rousy, proto je třeba léčbu po měsíci zopakovat, aby nově dospělé samičky (z opětovné infekce nebo dospívající z přeživších larev) nemohly začít opět s kladením vajíček.

Při prokázání enterobiózy vám lékař předepíše **antiparazitika** (albendazol či mebendazol). Užívají se jednorázově, je možné je aplikovat již od prvního roku věku dítěte. Po dvou až čtyřech týdnech je třeba podání zopakovat pro nedostatečný účinek na vajíčka rousů. Často se doporučuje **přeléčit celou rodinu**. Pokud se léčená enterobióza opakovaně vrací, je vhodné vyšetření v odborné infekční ambulanci.